

● Cumali Ünal'dı Hasannebioğlu

Şiir Devleti Yönetirse Mutlu Olunabilir*

Genç ve dinami-k/t diliyle daha yirmili yaşlarının başında dikkatleri üzerine çekmiş, modern birikim ve donanımıyla geleneği kucaklamış, lirik ama daha ziyade epik şiirleriyle kişilik inşa etmiş, Müslüman kuşakların yetişmesine gönül ve katkı vermiş, şiiriyle birlikte ismi de edebiyat mahvillerinde dolaşmasına rağmen kendisiyle pek karşılaşmamış bir şair Cumali Ünal'dı; ne yazık ki, birçok şeyden habersiz olan yeni nesil şairler tarafından pek bilinmiyor, okunmuyor.

Bitmiş sola yalalaklık

Bunun sebebi, dindar camianın, hatta artık edebiyatın merkezinde yer aldığını düşündüğüm (?) dergilerin solcu şairleri büyük bir kompleks ve bu kompleksin sıcaklığıyla kucaklayıp da yerli-Müslüman şairlere sırt dönmesidir. Hâlâ bitik bir sola karşı kompleks duymak ise ağabeylerimizdeki bir alışkanlığın süreği gibi geliyor bana. İşte büyük şiirlere imza atmış Cumali Ünal'dı'nın, geride bıraktığı yedi şiir kitabına ve bu kitapların 2010'da toplu şiirler halinde basılmasına rağmen, ne yazık ki, edebiyat kamusunun gözünden kaçması/kaçırılması yayınevi kadar, dergilerin de suçudur. Batı, ortalama şairlerini bile dünyaya sunup kabul ettirirken, biz elimizdeki iyi şairlerin bile kıymetini bilmiyoruz. Hâlbuki fikirlerdir toplumu ve devleti büyüten; şairlerdir fikirleri üreten.

Evet, ne yazık ki açığız Batı, bizi bile bizden önce keşfediyor. Geçtiğimiz günlerde -13 Şubat-Londra Yunus Emre Türk Kültür Merkezinde Cumali Ünal'dı Hasannebioğlu'nun 2007'de Mevlüt Ceylan tarafından İngilizceye çevrilen 'White Words' adlı kitabı tanıtıldı ve Core Publications tarafından kitabın bu yıl gerçekleşen yeni baskısına binaen imza günü düzenlendi. Kitabın yeni baskısına iki şiir eklenmesiyle kitaptaki şiir sayısı 20'ye ulaştı. David Nash, bir sunum yazısıyla kitabın niteliğini ortaya koymaya çalışmış.

Gelenekten geleceğe şiir

Toplantıya İngiltere'de yaşayan Türk işadamları, akademisyenler, öğrenciler ve İngiliz entelektüelleri katıldı. Cumali Ünal'dı, şiirde gelenekçili-

ği dayanak yaparak çağdaşlığa ulaşmayı savunan konuşmasını yaptı. Yer yer halk edebiyatı, divan edebiyatı, çağdaş Türk ve dünya şiirleriyle beslediği konuşmasında, İngiliz gelenekçileri T.S.Eliot, Ezra Pound, T.E.Hulme; Yunan gelenekçileri Yan-nis Ritsos, Konstantin Kavafis, Yosgo Seferis, Yorgo Temelis ve onların önemli çıkışlarını, örneklerle anlatan Hasannebioğlu, şairin öncelikle kendi dilini çok iyi bilmesi gerektiğini, öte yandan şairin kendi ülkesinin tüm şiirini doğru değerlendirmiş ve özümsemiş olması gerektiğini savundu. Şiirin has örneklerini, nadide metinlerini ancak emek çekerek hatta bu yolda bedel ödeyerek verebileceğimizi vurguladı

Ünal'dı, aynı coğrafyada farklı zaman dilimlerinde oluşturulmuş tüm klasik metinleri, şair olarak nitelenme onuruna sahip insanların şiirini kavrayıp özneye çevirdikten sonra, onlardan tamamen ayrı, kişiliği ve kimliği olan yepyeni bir şiir ortaya çıkacaktır, dedi. Üstün şiirin, üstün sayılabilecek insanlar tarafından meydana getirilmesinin kaçınılmaz olduğunu, bu gerekliliğin neredeyse olmazsa olmaz koşulu olduğunu belirten Hasannebioğlu, Türk şiirinde bunu örnekleriyle anlattı.

Hepimiz yalnızız!Cumali Ünal'dı Hasannebioğlu, Mevlüt Ceylan

Yalnızlık duygusunun, kendi kozasını örüp içinde olgunlaşmayı bekleyen "pup"a -"krizalit"e benzetti. 1972'li yıllarda Deneme Dergisi'nde yayınlanan, Cumali Ü. Hasannebioğlu'ya ait "pup" şiirinin, yalnızlığı, kozasını ören bir krizalit gibi algıladığından söz etti. Ona göre: Fuzûlî'de, sadece sabah rüzgârının, "şak şak" açıp kapattığı kapı yalnızlığı; "ne yanar kimse bana ateş-i dilden özge/ne açar kimse kapım bâd-ı sabadan gayrı" mısralarıyla simgelemektedir. Yunus Emre'de ise; ölümü üç günden sonra duyulan, soğuk su ile yunulan garip söz konusudur yalnızlığın anahtarı olarak; "bir garip ölmüş diyeler/üç günden sonra duyular/soğuk su ile yuyalar/şöyle garip bencileyin" mısraları öne çıkmaktadır.

* Bu konuşma :

<https://www.dunyabizim.com/m/etkinlik/siir-devleti-yonetir-se-mutlu-olunabilir-h8846.html> sitesinden alınmıştır

Yannis Ritsos'ta ise bambaşka bir sahne, "işiyile baş başa" adlı şiirde yalnızlığın yol haritasıdır sanki; "bütün gece, çılğın gibi, acımadan mahmuzlayarak sağrısını/dörtnala sürdü atını. Bekliyorlar diyordu, kuşkusuz/işi aceleydi. Gün doğarken vardığında/kimseler beklemiyordu, bekleyen kimse yoktu. Dört bir yanına baktı/kapılar sürgülü, evler ıpissız, herkes uykudaydı/yanı başında atının solumasını duydu/ağzı köpük içinde, kaburgaları ezik, yağırı soyulmuş/atının boynuna sarılıp ağlamaya başladı/hayvanın iri, karanlık, ölüme yakın gözleri/uzak, yağmur yağan bir ülkede, yapayalnız iki kuleydi." Son iki mısranın, Yunus ve Fuzulî'nin şiiri ile en azından kan kardeşi olduğu yadsınamaz. Üç ayrı zamanda, üç ayrı coğrafyada, üç ayrı kültürde yaşamış olmalarına karşılık Yunus, Fuzulî ve Ritsos'ta aynı kapı deliğinden bakılınca görünen tek bir yalnızlık görüntüsü vardır; yalın, kaskatı, öldürücü ve o oranda da gerçek.

Şair devlet yönetse...

Ünaldı, 21 yaşında büyük fetihler yaptığı için Fatih ünvanını alan Sultan Muhammed Han Gazî'nin, şiir söyleyen diğer padişahlara göre, daha has şair olduğunu, padişahlığının da, yani devlet yönetmekteki erkinin de diğerleri ile kıyaslanmayacak derecede üstün olduğunu söyledi. Fatih'in, "senin zencir-i zülfünden dil-i divane bend ister/usandı derd ile candan asılmaya kemend ister" müfredini yorumlayan Ünaldı'yı, özellikle yabancı dinleyiciler özel bir ilgiyle dinlediler. Bürokraside de bunun örnekleri olduğunun altını çizen Hasan-nebioğlu, Osmanlı döneminde hemen hemen art arda gelen üç şeyhülislamın, şiirinden ve bürokratik kariyerinden örnekler verdi. Şeyhülislam Yahya, Şeyhülislam Bahayî, Şeyhülislam İshak Efendi'nin şiir sıralamasıyla, bürokratik başarılarının da aynı olduğunu vurguladı.

Şeyhülislam Yahya'nın Rumeli Kazaskeri iken, divanda, sadrazamın yargılamaksızın bir insanın öldürülmesi emrine karşı çıktığını, hangi suçla idam edileceğini sorunca aldığı "o, seni ilgildirmez" yanıtı üzerine, büyük bir suç olan divanı terk etme eylemini gerçekleştirdiğini anlattı. Şeyhülislam Yahya Bey, padişahın divanı neden terk ettiğini sorması üzerine de padişaha, "Ben yargı görevini sizin adınıza, adaletin tecellisi için yapıyorum. Bir insanın idamı benden sorulmazsa, bu bana ihtiyaç olmadığı anlamına gelir. O yüzden

divanı terk ettim" demiştir. Daha sonra o suçundan dolayı sadrazam yargılanır ve kısas olarak öldürülür. Bunu ancak bir şair yapabilir, has bir şair yapabilir. Çünkü bu delikanlı bir duruştur, diyen Hasan-nebioğlu, iyi devlet yönetmek için iyi bir şair olmanın şart olmadığını, ama olursa harika olur diyen Necip Fazıl'ın sözünü hatırlattı.

Fatih, Yavuz, Kanuni, Kadı Burhaneddin, Şah İsmail, Sultan Babür başta olmak üzere, bizim medeniyetimizde devlet yöneticilerinin çok iyi birer şair ve cihangir devlet yöneticileri olduğunu örnekleriyle anlattı. Türkiye'de Mehmed Akif/Tevfik Fikret, Necip Fazıl/Nazım Hikmet, hatta Sezai Karakoç/Cemal Süreya ve hatta İsmet Özel/Ataol Behramoğlu gibi şairlerin, aynı dönemlerde uç noktalarda devrimci çıkışlar yaptığını, hemen hemen her dönemde ülkenin bu çizgideki insanların etkisini yansıtan devlet yönetme biçimlerine doğru çekildiğini, örnekleriyle anlattı. Şiirin, şiir sanatında da, devlet hayatında da bir "erk" olduğu tezini savundu. Bugün, devlet yönetme formülünde şiirin eksik kalmasından dolayı, bileşimin yüzde yüz doğru olarak, doğru yere oturmadığını söyledi (Türkiye'de ve dünyada).

Okuması olmayan da şiir bilir

Halk şiirinin, hatta türkülerin de aynı sanatsal olgunluğu gösterdiğini, klasik Türk musikisi parçalarının iyi şairlerin şiirlerinden beste yoluyla elde edildiğini, halk müziği parçalarının da çoğu şair tarafından zaten bestelenerek icra edildiğini anlatan Ünaldı, bunun, "şarkı/türkü"den şiire geçişi hızlandırdığını, halkın altyapısında sağlam birer temel taşı olarak yerini bulduğunu belirtti. Mani, hoyrat, hatta tekerlemelerin şiire ruh veren bir altyapıdan geldiğini vurgulayan Ünaldı, bu nedenle "halkın yüzde yüze yakını şiir bahçesinin bizzat içindedir" dedi.

İnsanımızın şiir altyapısının, geçmişten bugüne dek hiç okuma yazma bilmeyen, ama birçoğu Yunus'tan, Fuzulî'den ezberle şiirler bilen, söyleyen analar tarafından, nesilden nesile aktarım yoluyla kazanıldığını vurgulayan Ünaldı, bu nedenle bizim insanımızın yüzde yüzü şiire yatkındır, şiirin içindedir, dedi. Bunun kötü bir şey olmadığını, sadece pratikte yararlanılmadığının bir eksiklik olduğunu, devletin önemli bir ihmali olduğunu esfle belirtti. Kültür bakanlığının, böyle bir altyapıya

dayalı, ülkesel çapta ciddi bir projeyi geliştirebileceğini, bunun da ülkemiz kültürü ve devlet sisteminin kalitesine, çok olumlu artılar ekleyeceğinin altını çizdi. Yine Hasannebioğlu, böylesine olumlu bir kültürel altyapıyı, neredeyse genetik yoldan elde eden insanımızın, bu kalitesine uygun olarak bir milyon okuyucuya ulaşabilecek şiir kitaplarının basılıp satılması, geleceğin hedefidir, hayal değildir ve mutlaka gerçekleştirilmelidir, gerçekleştirilecektir dedi.

Ve gecenin coşkusu

İngiliz entelektüel, sanatçı ve gençlerinin hazırladığı, onlar tarafından, Cumali Ü. Hasannebioğlu'nun İngilizceye çevrilen şiirlerinin Türkçesinin okunması, denilebilir ki gecenin şaşkınlığı ve coşkusuydu. Özellikle "Malcolm X" şiirinin Türkçe orijinalinin, sarışının sarışını bir İngiliz entelektüelince okunması ve sonunda "sahi, yüzüm beyaz mı" sorusu, belki de bu şiirin yazılışını haklı kılacak en önemli gerekçeydi.

Böyle bir toplantının düzenlenmiş olması, Londra Yunus Emre Kültür Merkezi'nin bir başarısıydı. Çok gayr-i müsait şartlara rağmen, yerli ve yabancı, çeşitli mesleklerden çok sayıda dinleyici tarafından dikkatle izlenmesi, güzel ve eksiksiz organizasyonun sonucuydu. Toplantının sonunda Cumali Ü. Hasannebioğlu, konuklara "White Words"u imzaladı. En ilginci de, dedeleri Bursa'dan göç etmiş, şimdi bir Türkle nişanlı olan Kloepatra adlı genç kızın, kitap imzalatırkenki coşkusuyla ifade ettiği Türkçe sevgisiydi.

Umarız, Londra Yunus Emre Kültür Merkezi, Türkiye'den genç şairleri de davet eder ve İngilizlere tanıtır, öz vatanımızda bile garip bir şiirimiz var.

